

aquí la batalla fo molt cruel e aspra ---», Muntaner (§ 19, Casac. I, 52.6). «--- Los diables --- ab ganxos enforcats --- menjaven-los e roÿen totes les polpes --- los crits que éls faÿen, entró sus al cel pujaven, hon sapiats que ten gran era lo *tabustol* e-l brogit e les veus e -ls udolamens de les ànimes catives ---», *Tuglat* (*CoDoACA* XII, 98). «Un cavaler venir de gran presse tot --- a caval, e faÿe gran brogit, e gran *tabustol*» (trad. *molt grant frainte*), Reixac (*Q.*, 184.10).

Figura sovint en notes de procés o negociació: «En tota demanda que sia de 50 sous a avayl --- negú no sia tengut a donar libell o demanda per escrit --- ans encontinent, sens tota triga, seumerament e de pla, et sens *tabustol* de juhí --- los dits jutges --- la qüestió» Tort. a. 1340 (*BABL* XI, 380). D'un procés segarrenç: «cant venc una hora de la nit, ell testimoni, sentí *tabustol* envés lo castell, dins la vila», «en una ora de la nit, oÿren *tabustol* que tocaren al castell», «mentre vellaven en la església, ell ab d'altres oÿren gran *tabustol* de enderocament» (Guardialada, a. 1396, *BABL* X, 407-409). En la *Cròn.* del Cerimoniós «mou-ries *tabustol* e guerra» i «hoÿ lo repicar e lo *tabustol*» (*Bof.*, 7, 32); «sens negun *tabustol*», en el *Decam.* IV, § 7, 268.4, traduïnt «senza alcun tumulto».

La variant *tabustoll* amb -ll, la trobem en un doc. de 1398: «e sobre assò se mauc encontinent gran *tabustoll* e grans crits» (*InuLC*, D. 223); «per aquest *tabustoll* que hinc havem negú no gosa anar ni venir, car crec que has sabut lo desbarat que aquesta gent d'armes que són ací han fetz», doc. de 1420 del Procés contra Jaume el Dissortat (*CoDoACA* XXXV, 318). «*Tabustoll* 'soroll' és també la forma que recull, com a ant., Lab. 1840.

La tradició lexicogràfica d'aquests mots començà amb *tabust* registrat pels diccs. de rims: Jacme Marc (§ 1569); Aversó també (§ 1615) i alhora porta *tabuxa* (531.6) i les diverses formes del verb *tabustar* (*tabusta*, *tabustà*, *tabuste*, 26, 493, 915). Belv. recollí *tabustol* ant. «soroll», i Lab., *tabustoll*. De *tabust* en porta el *D'Ag.* un passatge en el *Purgatori de St. Patrici* (ed. 1486): «hoÿ s'otposament un gran brugit, com si tot lo món hi fos ajustat per fer un gran *tabust*, e cascú cridava en alta veu de son poder: no crec que major brugit se pogués fer». *AlcM* recull *tabusto* 'tempestat' a dues localitats de la Garrotxa («em sembla que tindrem *tabusto*»), variant que s'explica com extreta del plural *tabustos*, tal com *trasto* de *trastos*, *misto* de *mistos*.

En llengua d'oc es troba *tabustar* i derivats des dels trobadors. *Tabustar* «frapper» en la part de Tudela de la *Cansó de la Crozada*: «un bosson / que noit e jorn *tabusta* sus e-l mur d'environ», i veg.-ne més documentació en Rayn. v, 292b i en *PSW* VIII, 5.

També el substantiu té robusta i antiga representació. *Tabust* és familiar a l'autor del *Jaufré* en el sentit de 'terrastall, remor tremenda': «ez en aitan él à ausit, / luin de se, levar un *tabust*, / que ferre e assier e fust / meno tal bruit ---», «e-l cels es trebols et escurs / --- / que tot ne porta en tronans / --- / e levet tan gran polveriera, / tal *tabust* e tal fumadiera /

que no pogratz lo cel vezer» (vv. 805, 3000). Però ja es troba des dels orígens: en el trobador rossellonès G. de Cabestany, en rima amb *fust* i amb el sentit de «trouble»: «Pus N'Adam culhic del fust / lo pom, d'on tuÿ em en *tabust*»; i amb el de «vacarme» ja en *Girart de Rossilhon* (c. 1100): «la noisa e lo *tabust* / de monges, de canorgues, de clerics menutz»; també hi ha *tabustol* en el *Philomena* narbonès, 1.ª meitat S. XIII.

Es estranya i no explicada fins ara la forma d'un hapax *tabustire*, així en Rayn. i *trabustire* en el *PSW*; diuen que significa «vacarme, bourrade» (Rayn.), «mauvais coup», AntThomas; és en uns versos que Rayn. atribueix a Peire Cardenal, i el *PSW* deixa anònims, si bé en tot cas corresponen al S. XIII; però la terminació del mot (assegurada per la rima amb el verb *dire*) és incomprendible i el context és també xocant.

Aprofito aquest lloc per suggerir la solució. Puntuant millor, no cal fer més que esmenar una *a* en *e*, i tenim el cas subjecte d'un *t(r)abustidor* nom d'agent d'un verb *t(r)abustir*. Així resulta: «S'í quo-l proverbis despò / que no-t fizes en Velay / ni en clergues ni en lay; / qu'un pauc retray: / —E-l premier *tabustire* / qué fetz? Caÿm! So avetz auzit dire». Levy coregeix *proverbi* en *proverbis*, i jo esmeno *al* en *e-l*, traduïnt 'tal com declara el proverbí: que no et fies de la gent del Velay, ni clergeu ni cançó (d'allà); que et recordo una mica: i el primer pertorbador què va fer? Caÿm; prou que ho heu sentit dir!'

Quant a la variant corresponent al nostre *tabuixar*, també existeix en llengua d'oc, en la forma *tabussar*: Rayn. la cita en *Novel Confort* (*ZRPh.* IV, 527); el *PSW* hi afegeix un cas en el *Romanz d'Ester* (Roergue, c. 1325) en el sentit de 'trucar, picar': «va s'en *tabussar* a la porta, / on la regina se deporta; / dis: ubrés leu, que present port». *Tabussà* és la forma que el *TdF* posa com a bàsica del provençal literari, per a «taper, cogner, frapper, heurter à une porte», si bé el tipus *tabustà* s'ha mantingut en altres zones d'Oc, com llem. *tabutà*.

No és que l'àrea d'aquest tipus bessó s'interrompés just en els límits N. i E. de la nostra llengua germana, però originàriament no degué anar gaire més enllà i les seves aparicions en els dominis fr. i it. foren esparses, poc duradores, i almenys en bona part contagiades de la llengua dels trobadors. En italià *tambussare* «bastonare» obtingué acceptació literària, però moridora, avui ja desusat i no documentat fins a mj. S. XVI (en el poema pseudo-èpic del *Malmantile*), dialectalment apareix cap a Lombardia vacilant entre aqueixa inicial i l'occitano-catalana: «*tambüšà* accanto a *tabüšà*, oscura etimologia» declara Salvioni (*Dialetto Ci. d. Milano*, § 201, cf. 237), altrament amb un matis evolucionat 'esbullar, furgant i escorcollant' («rovistare, rifrugare»).

En francès es troba, a l'E. Mj., *tabuster* «chicaner, quereller; tourmenter; hébéter» (God.), però amb aparició bastant feble i dispersa, de molt inferior i més tardana que en llengua d'oc: amb un matis més ex-